

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบัญชีแบบมีส่วนร่วม ด้วยการจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 18 หมู่บ้าน เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างทั่วถึง จึงแบ่งกลุ่มของชุมชนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยชุมชนในหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านสันคะยอม หมู่บ้านหนองหอย หมู่บ้านป่าตึง หมู่บ้านป่าเป้า หมู่บ้านศรีคอนตัน หมู่บ้านล่อควัว หมู่บ้านยี่ซ้อ หมู่บ้านมะเขือแจ้ หมู่บ้านสะแล่ง หมู่บ้านแจ่ม และหมู่บ้านเหล่า กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยชุมชนในหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านสันป่าเหียง หมู่บ้านกัวมื่น และหมู่บ้านสันต้นผึ้ง และ กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยชุมชนในหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านฮ่องกอม่วง หมู่บ้านสันปู่เลย หมู่บ้านหนองเหียง และหมู่บ้านฮ่องกอม่วง 2 ในการทำกิจกรรม แบ่งเป็นโครงการย่อย 7 โครงการ ดังนี้

1. โครงการเวทีชาวบ้านเพื่อศึกษาความรู้ ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 1
2. โครงการเวทีชาวบ้านเพื่อศึกษาความรู้ ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 2
3. โครงการเวทีชาวบ้านเพื่อศึกษาความรู้ ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 3
4. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 1
5. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 2
6. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 3
7. โครงการติดตามผลด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการเวทีชาวบ้านเพื่อศึกษาความรู้ ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 1

จากการศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยชุมชนในหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านสันคะยอม หมู่บ้านหนองหอย หมู่บ้านป่าดิ่ง หมู่บ้านป่าเป่า หมู่บ้านศรีดอนตัน หมู่บ้านคอกแก้ว หมู่บ้านยี่ซ้อ หมู่บ้านมะเขือแจ้ หมู่บ้านสะแล่ง หมู่บ้านแจ่ม และหมู่บ้านเหล่า โดยการจัดเวทีชาวบ้านให้ชาวบ้านได้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านได้ร่วมกันบอกถึงความหมายของการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้มีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 1

ในการจัดเวทีเพื่อให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านตำบลมะเขือแจ้ เป็นประธานจัดเวทีชาวบ้าน ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มที่ 1 ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

1. การเลี้ยงสัตว์ การปลูกผัก
2. ทำนา
3. ปลูกหมัก
4. สวนลำไย
5. รายได้เสริม เช่น การฝีมือ ถัก ทำไม้
6. แกะลำไย

สมาชิกกลุ่มที่ 1 ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบัญชี ไว้ดังนี้

1. การใช้จ่ายในครัวเรือน
2. รายรับน้อยกว่ารายจ่าย
3. รายรับ-รายจ่าย
4. เครื่องคิดเลข
5. การออม
6. กำไรขาดทุน
7. กำไรน้อยขาดทุนเยอะ
8. การบันทึกข้อมูล

จากการสอบถามประสบการณ์ในการทำบัญชีของสมาชิกกลุ่มที่ 1 พบว่ามีนักการเมือง มาหาเสียงและแจกสมุดบัญชีครัวเรือนแต่ไม่ได้สอนให้บันทึก สมาชิกกลุ่มที่ 1 จึงไม่ได้บันทึกบัญชี ครัวเรือน ภาพการจัดเวทีเพื่อให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง แสดง ดังภาพที่ 8 ดังนี้

ภาพที่ 8 การศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 1

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามของชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป บัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 1

การจัดเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามสมาชิกของกลุ่มที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป บัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลอายุของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้านกลุ่มที่ 1

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	1	1.9
30 - 40 ปี	5	9.6
41-50 ปี	19	36.6
มากกว่า 50 ปี	27	51.9
รวม	52	100.0

จากตารางที่ 1 มีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน จำนวน 52 คน ช่วงอายุของผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมโครงการการจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 อันดับแรก ได้แก่ ช่วงอายุมากกว่า 50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 36.6 และช่วงอายุ 30 - 40 ปี ร้อยละ 9.6

ตารางที่ 2 ข้อมูลเพศของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้านกลุ่มที่ 1

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	9	17.3
หญิง	43	82.7
รวม	52	100.0

จากตาราง มีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน แบ่งเป็นชาย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และหญิง 43 คน คิดเป็นร้อยละ 82.7

ตารางที่ 3 รายได้ของสมาชิกกลุ่มที่ 1

รายได้	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	37	71.2
5,000 - 10,000 บาท	13	25.0
มากกว่า 10,000 บาท	1	1.9
ไม่ตอบคำถาม	1	1.9
รวม	52	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนในกลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 71.2 มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 25.0 และมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 1.9

ตารางที่ 4 ที่มาของรายได้กลุ่มที่ 1

ที่มาของรายได้	ความถี่	ร้อยละ
จำหน่ายพืชผลทางการเกษตร	6	11.5
เงินเดือน	6	11.5
รับจ้างทั่วไป	39	75.0
อื่น ๆ เช่น เย็บผ้า ทำคอมพิวเตอร์ ค้าขาย ค่าเช่าหอพัก	8	15.4

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนในกลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่ มีรายได้มาจากการรับจ้างทั่วไป คิดเป็น ร้อยละ 75.0 รายได้อื่น ๆ เช่น เย็บผ้า ทำคอมพิวเตอร์ ค้าขาย รายได้ค่าเช่าหอพัก ร้อยละ 15.4 และรายได้จากการจำหน่ายพืชผลทางการเกษตร เท่ากับ รายได้จากเงินเดือน คือ ร้อยละ 11.5

ตารางที่ 5 จำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 1

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	8	15.3
3,000 - 6,000 บาท	26	50.0
6,001 - 9,000 บาท	9	17.3
9,001 - 12,000 บาท	3	5.8
มากกว่า 12,000 บาท	3	5.8
ไม่ตอบคำถาม	3	5.8
รวม	52	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ระหว่าง 3,000 – 6,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 50.0 ระหว่าง 6,001 – 9,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 17.3 และ ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 15.3

ตารางที่ 6 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 1

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าอาหาร	50	96.2
ค่าน้ำค่าไฟ	48	92.3
ค่าเล่าเรียนของบุตร	32	61.5
อื่น ๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าทำบุญ	9	17.3

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีการจ่ายค่าอาหารสูงสุด ร้อยละ 96.2 รองลงมาเป็นค่าน้ำค่าไฟ ร้อยละ 92.3 และค่าเล่าเรียนของบุตร ร้อยละ 61.5

ตารางที่ 7 จำนวนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 1

ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	16	30.8
ต่ำกว่า 500 บาท	9	17.3
500 - 1,000 บาท	8	15.4
1,001 - 1,500 บาท	9	17.3
มากกว่า 1,500 บาท	10	19.2
รวม	52	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น คิดเป็นร้อยละ 30.8 ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นมากกว่า 1,500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 19.2 มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นเท่ากัน ระหว่าง 1,001 – 1,500 บาทต่อเดือน กับ น้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน คือ ร้อยละ 17.3

ตารางที่ 8 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 1

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าเช่า	17	32.7
ค่าห่วย	29	55.8
อื่น ๆ เช่น ค่าภาษีสังคม ค่าเครื่องสำอางค์	6	11.5

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น คือ ค่าห่วยสูงสุด ร้อยละ 55.8 ค่าเช่า ร้อยละ 32.7 และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าภาษีสังคม ค่าเครื่องสำอางค์ ร้อยละ 11.5

ตารางที่ 9 การเป็นหนี้ของสมาชิกกลุ่มที่ 1

การเป็นหนี้ของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่เป็นหนี้	4	7.7
เป็นหนี้เล็กน้อย	13	25.0
เป็นหนี้ปานกลาง	19	36.5
เป็นหนี้มาก	12	23.1
ไม่ตอบคำถาม	4	7.7
รวม	52	100.0

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนี้จำนวนปานกลาง ร้อยละ 36.5 เป็นหนี้จำนวนน้อย ร้อยละ 25.0 และเป็นหนี้จำนวนมาก ร้อยละ 23.1

ตารางที่ 10 การมีเงินออมของสมาชิกกลุ่มที่ 1

การมีเงินออมของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	16	30.8
มีเงินอมน้อย	28	53.8
มีเงินออมปานกลาง	3	5.8
มีเงินออมมาก	1	1.9
ไม่ตอบคำถาม	4	7.7
รวม	52	100.0

จากตาราง พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีเงินออมจำนวนน้อย ร้อยละ 53.8 สมาชิกที่ไม่มีเงินออม ร้อยละ 30.8 และมีสมาชิกที่ไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับเงินออม ร้อยละ 7.7

ตารางที่ 11 การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มที่ 1

การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
บันทึกบัญชีครัวเรือน	3	5.8
ไม่บันทึกบัญชีครัวเรือน	46	88.4
ไม่ตอบคำถาม	3	5.8
รวม	52	100.0

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 88.4 และมีสมาชิกที่บันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 5.8

ตารางที่ 12 เศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มที่ 1

เศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	การแปลผล
ประโยชน์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	3.31	0.962	ปานกลาง
การใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิต	3.48	1.129	ปานกลาง

จากการสอบถามสมาชิกเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิก พบว่า สมาชิกเห็นว่าแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์ในระดับปานกลาง และสมาชิกมีการใช้แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในระดับปานกลาง

โครงการเวทีชาวบ้านเพื่อศึกษาความรู้ ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 2

จากการศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยชุมชนในหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านสันป่าเหียง หมู่บ้านกัวมื่น และหมู่บ้านสันต้นฝิ่ง โดยการจัดเวทีชาวบ้านให้ชาวบ้านได้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านได้ร่วมกันบอกถึงความหมายของการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้มีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 2

ในการจัดเวทีเพื่อให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนกลุ่มที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มที่ 2 ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

1. ปลุกผักสวนครัว
2. ทำปุ๋ยหมักเอง
3. ประหยัดค่าใช้จ่าย
4. เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่
5. ปลุกข้าวกินเอง ทำนา
6. ปลุกลำไย และลำไยอบลำไย
7. หัตถกรรมไม้
8. เลี้ยงกบ เลี้ยงปลา
9. เย็บผ้า
10. ปิดน้ำ ปิดไฟ เมื่อไม่ใช้

สมาชิกกลุ่มที่ 2 ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบัญชี ไว้ดังนี้

1. รายรับ-รายจ่าย
2. ตัวเลข
3. การออมเงิน
4. การบันทึก
5. การจัดการระบบการเงิน
6. การเงิน
7. การใช้จ่าย
8. แบ่งเงินให้เป็นสัดส่วน เช่น รายจ่าย รายรับ

ภาพการจัดเวทีเพื่อให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง แสดงดังภาพที่ 9 ดังนี้

ภาพที่ 9 การศึกษาความรู้ด้านบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 2

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามของชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป บัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 2

การจัดเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามสมาชิกของกลุ่มที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป บัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 13 ข้อมูลอายุของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้านกลุ่มที่ 2

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	4	5.6
30 - 40 ปี	19	26.8
41-50 ปี	39	54.9
มากกว่า 50 ปี	9	12.7
รวม	71	100.0

จากตารางที่ 13 มีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน จำนวน 71 คน ช่วงอายุของผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมโครงการจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 อันดับแรก ได้แก่ ช่วงอายุ 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 30 - 40 ปี ร้อยละ 26.8 และช่วงอายุ มากกว่า 50 ปี ร้อยละ 12.7

ตารางที่ 14 ข้อมูลเพศของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้านกลุ่มที่ 2

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	12	16.9
หญิง	59	83.1
รวม	71	100.0

จากตาราง มีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน แบ่งเป็นชาย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 และหญิง 59 คน คิดเป็นร้อยละ 83.1

ตารางที่ 15 รายได้ของสมาชิกกลุ่มที่ 2

รายได้	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	55	77.5
5,000 - 10,000 บาท	15	21.1
ไม่ตอบคำถาม	1	1.4
รวม	71	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนในกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 77.5 และมีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 21.1

ตารางที่ 16 ที่มาของรายได้กลุ่มที่ 2

ที่มาของรายได้	ความถี่	ร้อยละ
จำหน่ายพืชผลทางการเกษตร	8	11.3
เงินเดือน	8	11.3
รับจ้างทั่วไป	60	84.5
อื่นๆ เช่น หัตถกรรมไม้ ค้าขาย	5	7.0

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนในกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่ มีรายได้มาจากการรับจ้างทั่วไป คิดเป็น ร้อยละ 84.5 รายได้จากเงินเดือน เท่ากับรายได้จากการจำหน่ายพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 11.3 และรายได้อื่นๆ เช่น หัตถกรรมไม้และ ค้าขาย ร้อยละ 7.0

ตารางที่ 17 จำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 2

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	10	14.1
3,000 - 6,000 บาท	50	70.4
6,001 - 9,000 บาท	6	8.5
9,001 - 12,000 บาท	3	4.2
มากกว่า 12,000 บาท	2	2.8
รวม	71	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ระหว่าง 3,000 – 6,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 70.4 ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 14.1 และระหว่าง 6,001 – 9,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 8.5

ตารางที่ 18 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 2

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าอาหาร	68	95.8
ค่าน้ำค่าไฟ	70	98.6
ค่าเล่าเรียนของบุตร	60	84.5
อื่น ๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าผ่อนรถ ค่าทำบุญ ค่าน้ำมันรถ ค่าผ่อนเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น โทรทัศน์	11	15.5

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีการจ่ายค่าน้ำค่าไฟ สูงสุด ร้อยละ 98.6 รองลงมาเป็นค่าอาหาร ร้อยละ 95.8 และค่าเล่าเรียนของบุตร ร้อยละ 84.5

ตารางที่ 19 จำนวนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 2

ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	5	7.0
ต่ำกว่า 500 บาท	35	49.3
500 - 1,000 บาท	21	29.6
1,001 - 1,500 บาท	2	2.8
มากกว่า 1,500 บาท	8	11.3
รวม	71	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นน้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 49.3 ระหว่าง 500 – 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 29.6 และมากกว่า 1,500 บาทต่อเดือน ร้อยละ 11.3

ตารางที่ 20 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 2

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าเหล่า	14	19.7
ค่าห่วย	62	87.3
ค่าบุหรี่ยาสูบ	3	4.2
อื่น ๆ เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าเครื่องสำอางค์ ค่างานบุญ	15	21.1

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น คือ ค่าห่วยสูงสุด ร้อยละ 87.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าเครื่องสำอางค์ ค่างานบุญ ร้อยละ 21.1 และค่าเหล่า ร้อยละ 19.7

ตารางที่ 21 การเป็นหนี้ของสมาชิกกลุ่มที่ 2

การเป็นหนี้ของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่เป็นหนี้	11	15.5
เป็นหนี้เล็กน้อย	3	4.2
เป็นหนี้ปานกลาง	35	49.3
เป็นหนี้มาก	22	31.0
รวม	71	100.0

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนี้จำนวนปานกลาง ร้อยละ 49.3 เป็นหนี้จำนวนมาก ร้อยละ 31.0 และไม่เป็นหนี้ ร้อยละ 15.5

ตารางที่ 22 การมีเงินออมของสมาชิกกลุ่มที่ 2

การมีเงินออมของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	32	45.1
มีเงินออมน้อย	21	29.6
มีเงินออมปานกลาง	17	23.9
ไม่ตอบคำถาม	1	1.4
รวม	71	100.0

จากตาราง พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม ร้อยละ 45.1 สมาชิกที่ออมจำนวนน้อย ร้อยละ 29.6 และมีสมาชิกที่มีเงินออมปานกลาง ร้อยละ 23.9

ตารางที่ 23 การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มที่ 2

การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
บันทึกบัญชีครัวเรือน	5	7.0
ไม่บันทึกบัญชีครัวเรือน	66	93.0
รวม	71	100.0

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 93 และมีสมาชิกที่บันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 7

ตารางที่ 24 เศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มที่ 2

เศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	การแปลผล
ประโยชน์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	3.21	0.899	ปานกลาง
การใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิต	3.14	0.780	ปานกลาง

จากการสอบถามสมาชิกเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกเห็นว่าแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์ในระดับปานกลาง และสมาชิกมีการใช้แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในระดับปานกลาง

โครงการเวทีชาวบ้านเพื่อศึกษาความรู้ ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 3

จากการศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยชุมชนในหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านส่องคอม่วง หมู่บ้านสันปูเลย หมู่บ้านหนองเหียง และหมู่บ้านส่องคอม่วง 2 โดยการจัดเวทีชาวบ้านให้ชาวบ้านได้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านได้ร่วมกันบอกถึงความหมายของการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้มีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 3

ในการจัดเวทีเพื่อให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนกลุ่มที่ 3 ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มที่ 3 ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

1. การเลี้ยงสัตว์
2. การปลูกพืชหมุนเวียน
3. เลี้ยงปลา
4. สวนลำไย
5. ฟาร์ม
6. ไร่ไช้เกิด
7. ประหยัดค่าน้ำค่าไฟ
8. ทำนาข้าว
9. ประหยัดค่าเช่า ค่าหอย
10. ทำบัญชีครัวเรือน
11. จัดสรรพื้นที่
12. การทำวิสาหกิจของชุมชน
13. อุตสาหกรรมในครัวเรือน
14. การเก็บออม

สมาชิกกลุ่มที่ 3 ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบัญชี ไว้ดังนี้

1. เงิน
2. ตัวเลข
3. รายรับ-รายจ่าย
4. งบดุล
5. งบทดลอง
6. เดบิต เครดิต
7. ลูกหนี้ เจ้าหนี้
8. หนี้เสีย หนี้สูญ
9. บันทึกประจำวัน
10. สมุดรายวันแยกประเภท

ภาพการจัดเวทีเพื่อให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง แสดงดังภาพที่ 10 ดังนี้

ภาพที่ 10 การศึกษาความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มที่ 3

2. ข้อมูลจากแบบสอบถามของชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป บัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนกลุ่มที่ 3

การจัดเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามสมาชิกของกลุ่มที่ 3 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป บัญชีครัวเรือน และเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 25 ข้อมูลอายุของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้านกลุ่มที่ 3

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	6	7.9
30 - 40 ปี	10	13.2
41-50 ปี	21	27.6
มากกว่า 50 ปี	39	51.3
รวม	76	100.0

จากตารางที่ 25 มีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน จำนวน 76 คน ช่วงอายุของผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมโครงการการจัดการความรู้ทางบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 อันดับแรก ได้แก่ ช่วงอายุ มากกว่า 50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 27.6 และช่วงอายุ 30 - 40 ปี ร้อยละ 13.2

ตารางที่ 26 ข้อมูลเพศของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้านกลุ่มที่ 3

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	14	18.4
หญิง	62	81.6
รวม	76	100.0

จากตาราง มีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน แบ่งเป็นชาย 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 และหญิง 62 คน คิดเป็นร้อยละ 81.6

ตารางที่ 27 รายได้ของสมาชิกกลุ่มที่ 3

รายได้	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	53	69.7
5,000 - 10,000 บาท	12	15.8
มากกว่า 10,000 บาท	7	9.2
ไม่ตอบคำถาม	4	5.3
รวม	76	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนในกลุ่มที่ 3 ส่วนใหญ่ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 69.7 และมีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 15.8 และมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 9.2

ตารางที่ 28 ที่มาของรายได้กลุ่มที่ 3

ที่มาของรายได้	ความถี่	ร้อยละ
จำหน่ายพืชผลทางการเกษตร	5	6.6
เงินเดือน	15	19.7
รับจ้างทั่วไป	47	61.8
อื่น ๆ เช่น รับเงินจากบุตรหลาน แะล่าโย ค้าขาย ค่าเช่าจากหอพัก	13	17.1

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนในกลุ่มที่ 3 ส่วนใหญ่ มีรายได้มาจากการรับจ้างทั่วไป คิดเป็น ร้อยละ 61.8 รายได้จากเงินเดือน ร้อยละ 19.7 และรายได้อื่น ๆ เช่น รับเงินจากบุตรหลาน แะล่าโย ค้าขาย และค่าเช่าจากหอพัก ร้อยละ 17.1

ตารางที่ 29 จำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 3

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	11	14.5
3,000 - 6,000 บาท	41	54.0
6,001 - 9,000 บาท	9	11.8
9,001 - 12,000 บาท	9	11.8
มากกว่า 12,000 บาท	4	5.3
ไม่ตอบคำถาม	2	2.6
รวม	76	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มที่ 3 ส่วนใหญ่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ระหว่าง 3,000 – 6,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 54.0 ระหว่าง 6,001 – 9,000 บาทต่อเดือน มีจำนวนเท่ากับ ระหว่าง 9,001 – 12,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 11.8 และ ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 14.5

ตารางที่ 30 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 3

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าอาหาร	75	98.7
ค่าน้ำค่าไฟ	73	96.1
ค่าเล่าเรียนของบุตร	41	53.9
อื่น ๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าผ่อนรถ ค่าทำบุญ ค่าน้ำมันรถ	11	14.5

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีการจ่ายค่าอาหารสูงสุด ร้อยละ 98.7 รองลงมาเป็นค่าน้ำค่าไฟ ร้อยละ 96.1 และค่าเล่าเรียนของบุตร ร้อยละ 53.9

ตารางที่ 31 จำนวนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 3

ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	33	43.4
ต่ำกว่า 500 บาท	22	28.9
500 - 1,000 บาท	9	11.9
1,001 - 1,500 บาท	9	11.9
มากกว่า 1,500 บาท	3	3.9
รวม	76	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มที่ 3 ส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น คิดเป็น ร้อยละ 43.4 มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นน้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน ร้อยละ 28.9 มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นเท่ากันระหว่าง 1,001 – 1,500 บาทต่อเดือน กับ ระหว่าง 500 – 1,000 บาทต่อเดือน คือ ร้อยละ 11.9

ตารางที่ 32 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิกกลุ่มที่ 3

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าเช่า	17	39.5
ค่าห่วย	31	72.1
ค่าบุหรี่ยาสูบ	11	25.6
อื่น ๆ เช่น ค่าเที่ยวกลางคืน ค่าขนมลูก	6	14.0

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น คือ ค่าห่วยสูงสุด ร้อยละ 72.1 ค่าเช่า ร้อยละ 39.5 และค่าบุหรี่ยาสูบ ร้อยละ 25.6

ตารางที่ 33 การเป็นหนี้ของสมาชิกกลุ่มที่ 3

การเป็นหนี้ของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่เป็นหนี้	19	25.0
เป็นหนี้เล็กน้อย	15	19.7
เป็นหนี้ปานกลาง	30	39.5
เป็นหนี้มาก	12	15.8
รวม	76	100.0

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนี้จำนวนปานกลาง ร้อยละ 39.5 ไม่เป็นหนี้จำนวน ร้อยละ 25.0 และเป็นหนี้จำนวนน้อย ร้อยละ 19.7

ตารางที่ 34 การมีเงินออมของสมาชิกกลุ่มที่ 3

การมีเงินออมของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	29	38.2
มีเงินออมน้อย	32	42.1
มีเงินออมปานกลาง	11	14.5
มีเงินออมมาก	1	1.3
ไม่ตอบคำถาม	3	3.9
รวม	76	100.0

จากตาราง พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ มีเงินออมจำนวนน้อย ร้อยละ 42.1 สมาชิกที่ไม่มีเงินออม ร้อยละ 38.2 และมีสมาชิกที่มีเงินออมปานกลาง ร้อยละ 14.5

ตารางที่ 35 การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มที่ 3

การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
บันทึกบัญชีครัวเรือน	4	5.3
ไม่บันทึกบัญชีครัวเรือน	71	93.4
ไม่ตอบคำถาม	1	1.3
รวม	76	100.0

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 93.4 และมีสมาชิกที่บันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 5.3

ตารางที่ 36 เศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มที่ 3

เศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	การแปลผล
ประโยชน์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	3.43	0.857	ปานกลาง
การใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิต	3.08	0.845	ปานกลาง

จากการสอบถามสมาชิกเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิก สมาชิกเห็นว่าแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์ในระดับปานกลาง และสมาชิกมีการใช้แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในระดับปานกลาง

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน กลุ่มที่ 1

การอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างสมาชิกของกลุ่มที่ 1 วิทยากร และผู้วิจัย วิทยากรมี 2 ท่าน คือ พ่อหลวงบุญส่ง ธิแจ้ง ซึ่งเป็นผู้ใหญ่วัยเกษียณวัย ตำบลมะเขือแจ้ จังหวัดลำพูน และคุณสมเดช จันทร์น้ำ อติตออบต. บ้านใหม่ฝ่ายหิน วิทยากรทั้ง 2 ท่านเคยเข้าร่วมโครงการวิจัยด้านบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้วิจัย ดังนั้นวิทยากรจึงกล่าวถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงประโยชน์ของการบันทึกบัญชี และประโยชน์ของแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มเงินออม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แจกโจทย์การบันทึกบัญชีครัวเรือนให้สมาชิกฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสทำแบบฝึกหัดและเพื่อให้สมาชิกสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมไปบันทึกบัญชีต่อไป การอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง แสดงดังภาพที่ 11 ดังนี้

ภาพที่ 11 การอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มที่ 1

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน กลุ่มที่ 2

การอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างสมาชิกของกลุ่มที่ 2 วิทยากร และผู้วิจัย วิทยากร คือ คุณสมเดช จันทร์น้ำ อติตออบต.บ้านใหม่ฝายหิน ซึ่งเคยเข้าร่วมโครงการวิจัยด้านบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้วิจัย ดังนั้นวิทยากรจึงกล่าวถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงประโยชน์ของการบันทึกบัญชีและประโยชน์ของแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มเงินออม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แจกโจทย์การบันทึกบัญชีครัวเรือนให้สมาชิกฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสทำแบบฝึกหัดและเพื่อให้สมาชิกสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมไปบันทึกบัญชีต่อไป การอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง แสดงดังภาพที่ 12 ดังนี้

ภาพที่ 12 การอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มที่ 2

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน กลุ่มที่ 3

การอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างสมาชิกของกลุ่มที่ 3 วิทยากร และผู้วิจัย วิทยากรมี 2 ท่าน คือ พ่อหลวงบุญส่ง ธิแจ้ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านเหมืองกวัก ตำบลมะเขือแจ้ จังหวัดลำพูน และคุณสมเดช จันทร์น้ำ อดีตตอบต.บ้านใหม่ฝ่ายหิน โดยวิทยากรได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วม โครงการ เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงประโยชน์ของการบันทึกบัญชีและประโยชน์ของแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาวิเคราะห์การใช้จ่ายเงินตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มเงินออม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แจกโจทย์การบันทึกบัญชีครัวเรือนให้สมาชิกฝึกทำแบบฝึกหัดเพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสทำแบบฝึกหัดและเพื่อให้สมาชิกสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมไปบันทึกบัญชีต่อไป การอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง แสดงดังภาพที่ 13 ดังนี้

ภาพที่ 13 การอบรมเชิงปฏิบัติการการให้ความรู้ด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มที่ 3

โครงการติดตามผลด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง

เนื่องจากโครงการวิจัยในครั้งนี้ได้รับงบประมาณจำกัด ดังนั้นในการติดตามผลการบันทึกบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่ได้แยกการติดตามเป็น 3 กลุ่ม ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากท่านตำบลมะเขือแจ้ คือ คุณประเสริฐ อุตตระพยอม ติดต่อสื่อสารกับผู้ใหญ่บ้านทั้ง 18 หมู่บ้านในการประกาศเสียงตามสาย เพื่อเชิญชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมโครงการติดตามผลด้านการบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง ผลการติดตามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนแรกติดตามจากการแจกแบบสอบถาม และส่วนที่สอง ติดตามจากการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย ดังนี้

1. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามเหมือนกับแบบสอบถามก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้ด้านบัญชีและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ กับ ข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 2 มีดังนี้

ตารางที่ 37 ข้อมูลอายุของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้าน-ครั้งที่ 2

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
30 - 40 ปี	4	13.3
41-50 ปี	5	16.7
มากกว่า 50 ปี	21	70.0
รวม	30	100.0

จากตารางที่ 37 มีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน จำนวน 30 คน ช่วงอายุของผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมโครงการติดตามผลด้านการบันทึกบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 อันดับแรก ได้แก่ ช่วงอายุ มากกว่า 50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 16.7 และช่วงอายุ 30 - 40 ปี ร้อยละ 13.3

ตารางที่ 38 ข้อมูลเพศของผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้าน-ครั้งที่ 2

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	4	13.3
หญิง	26	86.7
รวม	30	100.0

จากตาราง มีผู้เข้าร่วม โครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในเวทีชาวบ้าน แบ่งเป็นชาย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และหญิง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.7

ตารางที่ 39 รายได้ของสมาชิก-ครั้งที่ 2

รายได้	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	17	56.7
5,000 - 10,000 บาท	7	23.3
มากกว่า 10,000 บาท	5	16.7
ไม่ตอบคำถาม	1	3.3
รวม	30	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 56.7 มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 23.3 และมีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 16.7

ตารางที่ 40 ที่มาของรายได้-ครั้งที่ 2

ที่มาของรายได้	ความถี่	ร้อยละ
จำหน่ายพืชผลทางการเกษตร	5	17.2
เงินเดือน	8	27.6
รับจ้างทั่วไป	22	75.9
อื่น ๆ เช่น รับเงินจากบุตรหลาน ธุรกิจขายตรง ค้าขาย	13	44.8

จากตาราง จะเห็นว่าชุมชนส่วนใหญ่ มีรายได้มาจากการรับจ้างทั่วไป คิดเป็น ร้อยละ 75.9 รายได้อื่น ๆ เช่น รับเงินจากบุตรหลาน ธุรกิจขายตรง และค้าขาย ร้อยละ 44.8 และรายได้จากเงินเดือน ร้อยละ 27.6

ตารางที่ 41 จำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิก-ครั้งที่ 2

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	11	36.7
3,000 - 6,000 บาท	14	46.7
6,001 - 9,000 บาท	0	0.0
9,001 - 12,000 บาท	3	10.0
มากกว่า 12,000 บาท	2	6.6
รวม	30	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ระหว่าง 3,000 – 6,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น ร้อยละ 46.7 ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 36.7 และระหว่าง 9,001 – 12,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 10.0

ตารางที่ 42 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิก-ครั้งที่ 2

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าอาหาร	27	90.0
ค่าน้ำค่าไฟ	24	80.0
ค่าเล่าเรียนของบุตร	14	46.7
อื่น ๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าผ่อนรถ ค่าทำบุญ ค่ารักษาพยาบาล	5	16.7

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีการจ่ายค่าอาหารสูงสุด ร้อยละ 90.0 รองลงมาเป็นค่าน้ำค่าไฟ ร้อยละ 80.0 และค่าเล่าเรียนของบุตร ร้อยละ 46.7

ตารางที่ 43 จำนวนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิก-ครั้งที่ 2

ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	3	10.0
ต่ำกว่า 500 บาท	13	43.3
500 - 1,000 บาท	7	23.3
1,001 - 1,500 บาท	2	6.7
มากกว่า 1,500 บาท	5	16.7
รวม	30	100.0

จากตาราง จะเห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีจำนวนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นน้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน คือ ร้อยละ 43.3 ระหว่าง 500 – 1,000 คิดเป็นร้อยละ 23.3 และมากกว่า 1,500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 16.7

ตารางที่ 44 ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิก-ครั้งที่ 2

ตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ความถี่	ร้อยละ
ค่าเช่า	8	33.3
ค่าห่วย	21	87.5
อื่น ๆ เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าเครื่องประดับ ค่าขนม ค่าเครื่องสำอางค์	5	20.8

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวอย่างค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิก พบว่าสมาชิกกลุ่มมีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น คือ ค่าห่วยสูงสุด ร้อยละ 87.5 ค่าเช่า ร้อยละ 33.3 และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าเครื่องประดับ ค่าเครื่องสำอางค์ และค่าขนม ร้อยละ 20.8

ตารางที่ 45 การเป็นหนี้ของสมาชิก-ครั้งที่ 2

การเป็นหนี้ของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่เป็นหนี้	3	10.0
เป็นหนี้เล็กน้อย	1	3.3
เป็นหนี้ปานกลาง	21	70.0
เป็นหนี้มาก	3	10.0
ไม่ตอบคำถาม	2	6.7
รวม	30	100.0

จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของสมาชิก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนี้จำนวนปานกลาง ร้อยละ 70.0 เป็นหนี้จำนวนมาก มีจำนวนเท่ากับ ไม่เป็นหนี้ คือ ร้อยละ 10.0 และเป็นหนี้เล็กน้อย ร้อยละ 3.3

ตารางที่ 46 การมีเงินออมของสมาชิก-ครั้งที่ 2

การมีเงินออมของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	1	3.4
มีเงินออมน้อย	19	63.3
มีเงินออมปานกลาง	7	23.3
มีเงินออมมาก	-	-
ไม่ตอบคำถาม	3	10.0
รวม	30	100.0

จากตาราง พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีเงินออมจำนวนน้อย ร้อยละ 63.3 สมาชิกที่มีเงินออมปานกลาง ร้อยละ 23.3 และมีสมาชิกที่ไม่ตอบคำถามเกี่ยวกับเงินออม ร้อยละ 10.0

ตารางที่ 47 การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก-ครั้งที่ 2

การบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก	ความถี่	ร้อยละ
บันทึกบัญชีครัวเรือน	28	93.3
ไม่บันทึกบัญชีครัวเรือน	2	6.7
รวม	30	100.0

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของสมาชิก พบว่าส่วนใหญ่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 93.3 และมีสมาชิกที่ไม่บันทึกบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 6.7

ตารางที่ 48 เศรษฐกิจพอเพียง-ครั้งที่ 2

เศรษฐกิจพอเพียง	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	การแปลผล
ประโยชน์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	3.63	0.809	มาก
การใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิต	3.17	0.834	ปานกลาง

จากการสอบถามสมาชิกเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกเห็นว่าแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์ในระดับมาก และสมาชิกมีการใช้แนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในระดับปานกลาง

2. ผู้วิจัยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย คือ รศ.ดร สมพร รุ่งเรืองกลกิจและอาจารย์อังกฎา โคตรนารา เพื่อติดตามผลการบันทึกบัญชีตามแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในตำบลมะเจือแจ้ทั้ง 18 หมู่บ้าน ผลการติดตามแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

2.1 การบันทึกบัญชี พบว่ามีกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชี 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 บันทึกบัญชี สมาชิกที่บันทึกบัญชีสม่ำเสมอ ให้เหตุผลว่า อยากรู้รายรับ รายจ่าย อยากรู้ประหยัด วิทยากรถามผู้ที่บันทึกบัญชีต่อไปว่า เมื่อบันทึกบัญชีแล้วพบว่ามีรายจ่ายมาก ทำไมสมาชิกจึงบันทึกบัญชีอีก สมาชิกตอบว่า แม้วบันทึกบัญชีแล้วพบว่ามีรายจ่ายมากก็ยังไม่บันทึกบัญชีต่อ เพราะไม่อยากประหยัด วันหลังจะได้ไม่ซื้อของฟุ่มเฟือย สมาชิกบางคนนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการไปสอนลูกหลานที่บ้านด้วย เพราะอยากให้คนในครอบครัวประหยัด

2.1.2 ไม่บันทึกบัญชี สมาชิกที่ไม่บันทึกบัญชี ให้เหตุผลว่า ลืม ไม่ให้ความสนใจ รูปแบบสมุดบัญชีไม่เหมาะสมเป็นบัญชีฟาร์ม แต่ชุมชนในตำบลมะเขือแจ้มีรายได้จากการอุปถัมภ์ หรือเงินเดือนจากการทำงานในนิคมอุตสาหกรรม

2.2 รูปแบบของสมุดบัญชี ผู้วิจัยได้นำสมุดบัญชีตามรูปแบบของกรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งจัดพิมพ์ชื่อบัญชีรายรับและรายจ่ายมาให้ล่วงหน้าแล้ว ผู้บันทึกบัญชีเพียงแต่ใส่จำนวนเงินที่รับและจ่ายเท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสมุดบัญชีที่มีแบบฟอร์มที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้บันทึกบัญชี แต่ผลการบันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์ไว้ ชุมชนตำบลมะเขือแจ้สนใจสมุดบัญชีตามรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดมากกว่าสมุดบัญชีตามรูปแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร เนื่องจากสมุดบัญชีตามรูปแบบของกรมส่งเสริมการเกษตรเน้นรายได้และรายจ่ายจากการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ เพื่อแสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจน สมุดบัญชีตามรูปแบบของผู้วิจัย แสดงดังภาพที่ 14 และสมุดบัญชีตามรูปแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร แสดงดังภาพที่ 15 ดังนี้

เดือน.....พ.ศ.....

วันที่	รายการ	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	
			รายจ่าย ที่จำเป็น	รายจ่าย ที่ไม่จำเป็น
		รวม		
	สรุป			
	- มีรายรับ			
	บาท			
	- มีรายจ่ายที่จำเป็น			
	บาท			
	- มีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น			
	บาท			

7.....	
รวม รายได้นอกฟาร์ม	
รวม รายได้นอกฟาร์มสะสม	

4. ค่าการศึกษา (ค่าเทอม ค่าขนม ฯลฯ)	
5. ค่ารักษาพยาบาล	
6. ค่าน้ำมันรถ / ค่าเดินทางเข้าเมือง/ ต่างจังหวัด	
7. ค่าไฟฟ้า	
8. ค่าน้ำประปา	
9. แก๊สหุงต้ม	

ภาพที่ 15 สมุดบัญชีตามรูปแบบของกรมส่งเสริมการเกษตร

5. ผลผลิตในฟาร์มที่นำมาบริโภค		มูลค่า	10. บริจาคทำบุญ งานบวช งานแต่ง ฌาปนกิจ	
ด้านพืช	1. ข้าว		11. ค่าหุ้่นออมทรัพย์	
	2. พืชไร่		12. ค่าโทรศัพท์บ้าน/บัตรเครดิต	
	3. พืชผัก		13. ค่าเห็ด	
	4. ไม้ผล		14. ค่าน้ำหรี ยาสูบ	
	5.....		15. ค่าเลี้ยงโชค	
ด้านสัตว์	1. ไก่ / เป็ด		16.....	
	2. ไก่ / ไ้เป็ด		รวมรายจ่ายนอกฟาร์ม	
	3. ปลา		รวมรายจ่ายนอกฟาร์มสะสม	
	4. กบ			
	5.....			
			
รวมผลผลิตที่นำมาบริโภค				
รวมผลผลิตที่นำมาบริโภคสะสม				

ภาพที่ 15 (ต่อ)

2.3 รายจ่ายที่ไม่จำเป็น สมาชิกให้ความเห็นว่ารายจ่ายไม่จำเป็น หมายถึง ค่าห่วย ค่าเห็ด ค่าเครื่องสำอาง ค่าเสื้อผ้า ค่าขนม และภาษีสังคัม เช่น งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

2.4 ประโยชน์ของการบันทึกบัญชี สมาชิกให้ความเห็นว่ากรบันทึกบัญชีทำให้สมาชิกสามารถลดรายจ่าย เช่น ค่าห่วย ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟ แต่ก็มีรายจ่ายบางรายการที่ไม่สามารถลดลงได้ เช่น งานบุญต่าง ๆ ที่ต้องจ่าย

2.5 เศรษฐกิจพอเพียงกับบัญชีครัวเรือนไปด้วยกัน สมาชิกให้ความเห็นว่าเมื่อ บันทึบบัญชีและพบตัวเลขติดลบ คือ รายจ่ายสูงกว่ารายได้ สมาชิกได้นำแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง มาช่วยในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น วิธีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของสมาชิก มีดังนี้

2.5.1 เดิมเราเคยซื้ออย่างเดียว ลดการไปซื้อของที่ตลาด ตอนนี้หันมาปลูกกินเองบ้างเพื่อลดรายจ่าย ปลูกผักสวนครัวที่ใช้เป็นประจำทุกวัน ไว้ใช้เวลาทำอาหาร เช่น ผักชี ตะไคร้ มะเขือ เลี้ยงปลา กบ ไข่ไก่ ไข่เป็ด ได้ลดค่าใช้จ่ายเนื่องจากนำผลผลิตในครัวเรือนมาใช้

2.5.2 ไม่ซื้อของที่ไม่จำเป็น ใช้จ่ายแบบประหยัด

2.5.3 ลดการเล่นหวย ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

2.5.4 ทำบัญชีทุกวัน เพราะเราจะรู้ว่าการใช้จ่ายในบัญชีครัวเรือนที่ชัดเจน ทำให้รู้ว่ารายจ่ายของครอบครัวส่วนมาก มาจากรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น สามี จ่ายค่าเหล้ามาก ตัวเองก็ จ่ายในเรื่องเสื้อผ้ามาก ทำให้ต้องเริ่มประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้น กระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัว ประหยัด ครอบครัวก็จะมีพอกินพอใช้ แต่ละเดือน

2.5.5 ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีในการทำเกษตร โดยใช้ปุ๋ยหมักแทน ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ช่วยเหลือสังคม

2.6 ความคิดเห็นต่อโครงการวิจัย สมาชิกให้ความเห็นต่อโครงการวิจัย ดังนี้

2.6.1 เป็นโครงการวิจัยที่ดีมาก แต่ต้องส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้าใจมากกว่านี้ เพราะส่วนตัวแล้ว เจียนอ่านหนังสือไม่ค่อยต้องฟังลูกหลาน อยากให้ลูกหลานเข้าใจแนวคิด จะได้ ช่วยทำบัญชีให้

2.6.2 ดี มีความรู้บัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้ชาวบ้านประหยัดขึ้น ใช้น้อยลง

2.6.3 เป็นโครงการที่ช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและนำเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาใช้เช่น นำผลผลิตในครัวเรือนมาใช้บริโภคเพื่อลดค่าใช้จ่ายแต่ละเดือน

2.6.4 เป็นโครงการวิจัยบัญชีที่ดีที่สุด

2.6.5 มีความคิดที่ดีที่มีบัญชีครัวเรือนเข้ามาให้แม่บ้านทำการบ้าน

2.6.6 เป็นสิ่งที่ดีมากที่ออกมาให้ความรู้ในแต่ละครัวเรือน ทำให้รู้จักเก็บออมและรู้จักการจ่ายสิ่งที่จำเป็นและสิ่งที่ไม่จำเป็น

2.6.7 ควรมีรูปแบบบัญชีรายรับ-รายจ่าย สำหรับคนทำงานบริษัทที่มีเงินเดือนประจำด้วย เพราะไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายจากฟาร์ม

2.6.8 ดีมาก ที่นำโครงการนี้เข้ามาทันเวลาพอดี อยากให้ทำต่อเนื่อง